

Sognepræsten; foruden Tienden blev der tillagt de kirkelige Institutioner meget Kirkegods, som altsaa med Tienden kan indbefattes under Navn af Kirkens Formue, og der er vistnok Ingen, som nægter, at den katholske Kirke virkelig var lovmæssig Besidder af alt dette. Da nu Reformationen kom, dannedes der ikke nogen ny Kirke i Landet, men den allerede bestaaende Kirke blev reformeret. Der var da visse store kirkelige Institutioner, der bleve ophævede og affastede, og navnlig var dette Tilfældet med de fyrstelig udstyrede Bispedømmer. Biskopperne bleve ved Rigsdagsrecessen af 1536 udtrykkelig erklærede for at have deres Embeder forbrudte paa Grund af de baade religiøse og politiske Misgerninger, de havde begaaet; og da de saaledes havde forbrudt deres Embeder, og det tillige var bestemt, at saadanne Bispedømmer skulde aldrig mere indrettes, saa inddroges alt det Kirkegods, der var henlagt til Bispedømmerne, under Kronen. Det blev inddraget som herreløse Beneficier, der ikke mere havde nogen Besidder, og det Samme blev Tilfældet med Klosterskibet. Det Gods derimod, som i hvert Sogn var henlagt til Præstens Underhold, blev aldeles ikke inddraget; det blev tværtimod udtrykkelig erklæret, at det skulde vedblive at være i Kirkens Besiddelse. Jeg haaber, at den høitærede Formand vil tillade mig at oplæse nogle ikke lange Citater. Kirkeordnanssen af 1537 siger saaledes: „Til Landspræsternes Ophold maa holdes den Rente, som hidtil pleier at udredes, som er Korntiende, Dvægtiende osv., Præstegaarde med Skov og Mark, som det dem er tillagt efter Love og Kirkebøger (hvorved uden tvivl maa forståaas Embedernes libri dotici). Og dersom Noget er nogetsieds nu derfra taget, enten Bondegaard, Alger og Eng o. s. v., da skulle de være derom, at det maa komme dertil igjen; og det byde og befale vi vore Lehnsmand, at de gjøre deres Pligt dertil, at det kommer dertil igjen; thi Evangelium tager

Ingen Sit fra, men hjælper ham at beskytte alt det, ham tilhører; saameget mindre skulde man ville tage fra Evangelio, hvad Godt der er tillagt“. Der er her udtrykkelig udtalt, at Evangeliets Forhindre i Sognene, Sognepræsterne, skulde beholde det, der var dem tillagt, som Noget, der tilhørte dem, naturligvis ikke som Personer, men paa Sognekaldenes Vegne. Dersom man nu vil sige, at dette kun gjælder om Landsbypræsterne, kommer dernæst i den samme Ordinants en Bestemmelse om Kjøbstadpræsterne, der lyder saaledes: „Til de Tjeneres Ophold, som prædike i Kjøbstæderne, skal man lade følge, hvad Guds Sognene ere hidtil dags tillagte, og hvis der af en gammel Retting tilhører“. Der blev saaledes heri udtrykkelig erklæret, at hvad der fra gammel Tid var tillagt Sognene, skulde blive ved dem. Der var kun eet Forhold, hvor der blev gjort et Brud paa det Princip, at Sognekaldene skulde beholde de Midler, der vare tillagte til Præstens Underhold, og det var, at Adelsmændene og Herremændene ikke længere vilde betale Tiende. Derom udtaler Ordinantsen sig saaledes: „Adelen haver nu begjæret at være frie for den Tiende, hvilken de dog ere Sognepræsterne, som deres Hyrder, der have sand Sjælesorg, af Rette pligtige, og kunne nu ligevel ikke nødes at udgive samme Tiende.“ Denne Sædegaardenes Unddragelse fra at give Tiende omtales altsaa som Noget, der egentlig var uretfærdigt, men som Kirken paa Grund af Tidsforholdene maatte finde sig i. Først, saavidt jeg veed, i Danske Lov 2—23—11 blev Forholdet legaliseret; men denne udtrykkelige Undtagelse i et enkelt Forhold bestyrker netop den hele Regel, at Præstetienden vedblev at være Sognekaldene tilhørende. Der var een Stand, som var saa mægtig, at den frigjorde sig for denne Ydelse; Kongen og Kirken opgave ikke Kirkens egentlige Ret, men tilstode kun, at det var umuligt i dette Punkt at gennemføre den.